grieksch-katholieke kerk vrijwel gelijkgeschakeld is) zouden willen vervallen, de binding wel moeten aanvaarden. Vrijmaking is in Rome **ipso facto** scheurmaking. Het edele geslacht sterft trouwens in roomsche zônes uit.

Maar jij — heb jij nog den tijd ervoor afgenomen, om eens over dat pauselijke doen na te denken? Je staat er toch altijd nog 'n beetje beduusd bij te kijken, als zóó brutaal pardoes de sámensprekings-affaire, waarin toch altijd de Eerste Lieden van den Wereldraad van Kerken ook Rome wel zouden willen betrekken, door zoo'n nieuwe binding wordt doorkruist. Niet, dat **dáárom** die samenspreking op den duur afgelast zal blijven, — want de menschen die het elkaar niet-vergeten alleen demonstreeren door **op bezoek** te gaan bij elkaar, die vergeten elkaar gauw: ze raakten elkaars gronden **niet**.

Over de onfeilbaarheidsverklaring van den paus, het dogma van 1870, is dan ook veel meer spektakel geweest — intern, bedoel ik — dan over de ten-hemel-neming van Maria. En toch bleek zelfs die verklaring geen overwegend bezwaar voor de gesprèks- en-nóg-eens-gesprèkspromotoren van 't „oecumenisch christendom". Waarom zou 't dan per sé wèl die binding aan Maria's lichamelijke hemelvaart moeten zijn? Binding vindt men tegenwoordig meer een zaakje voor **intern** gebruik; je moet je buiten de respectieve **privé**-kerk-muren daar niets van aantrekken, zoo is vandaag de leus. Geen bezwaar, zoo iets, voor een oecumenisch gesprek. Wat gij op aarde bindt, zal alleen in uw sector gebonden zijn. Of de hemel ook zectoren heeft? Dat is 't 'm juist, dát gelóóft geen mensch. Zwijg dus verder dáárover. Vroeger — in de dagen van Luther en zoo — hielden kerkmenschen de wereld op met een colloquium doctum: een samenspreking (of colloquium), waar alles geleerd (doctum) was. De kardinale vraag, en vooral de kardinalenvraag was tóen: wie kan het snedigst **argumenteeren**? Die wint het. Vandaag willen we liever het colloquium coctum: een samenspreking (coll.), die smákelijk is gemaakt, met oostersche specerijen en wat bedwelmende kruiden. Reeds Lucilus, dichter van satiren, gestorven een eeuw vóór onze jaarteiling, een man vol van actueele polemiek èn van gedurfde moppen, had het over een „sermo" (dat is zoo veel als een woordje, soms ook een colloquium), die „coctus" was, d.w.z. op tijd op 't vuur gezet, niet te hard, niet te **hard**, zacht gekookt, goed voorbereid, naar lieders smáák, en gekruid. Doctum? Coctum! En van hetgeen „coctum" is, hebben de grooten der wereldraden verstand: Plautus had het over „coctiores turis", lui, die in de **juristerij** rijpgestoofd waren. Wij zeggen 't óók zoo: gáre jongens. Eertijds: klaarheid (doctum). Heden: gaarheid (coctum), — Lucilus eerst, Lucullus dan. Die laatste had een reuzenbibliotheek. Maar ze kènnen hem aan zijn goeden smaak: eet wat gaar is, vermijd wat klaar (al te doctum) is.

Ik wou maar zeggen: **áls** de paus ooit voor 'n oecumenisch gesprek met protestantsche oftewel „gescheiden" „broeders" mocht gaan voelen — ik zal 't niet meer beleven, denk ik, tenzij de wereld-klok nog veel vlugger mocht gaan tikken — dan zullen de broeders van de oecumene hun colloquium coctum niet laten aflasten vanwege het voor „intern" roomsch gebruik nu „geslâágde" colloquium doctum der kardinalen met den paus, in de bindendverklaring van de leeruitspraak aangaande Maria's lichamelijke ten-hemel-neming vond het zijn afsluiting, fiat. — Eerst leven (van 't coctum), dán filozofeeren (over 't doctum).

Maar man, ik dwaal af. Nog eens: heb jij er even bij stil gestaan? Het raakt ook jou: tensiotte zaten jouw en mijn vaderen toch ook nog onder den paus. Hoe kómen ze er toe, hier te **binden**? **Dááraan** te binden?

Och — de wegen zijn vele, die Rome naar „Róme" leiden. Je begrijpt toch, dat zoo iets als eeuwen lang in de lucht hangt? Reeds tijdens dat Vaticaansche concilie, je weet wel, 80 jaar geleden, waar ze vergeefs uitkeken (pro forma) naar de „gescheiden broeders" (van beneden Moskou) en de „weggeloopen kinderen" (van Wittenberg en Genève), hadden 204 bisschoppen en theologen gezegd: haring of kuit — die hemelvaart van Maria — waarover wij al eeuwen lang feest vieren — die moet bindend worden opgelegd — of anders als mogelijk verzinsel worden vrijgegeven of losgelaten; zij zelf waren er vóór, dat men ze dogmatisch zou fixeeren.

En nou is 't dan zoo laat, Háring.

Als ik 't wel zie, maken de „weggeloopen kinderen" in hun kranten veel minder rumoer er over in 1950, dan 80 jaar geleden. Maar die hebben ook een sportrubriek in hun krant — tegenwoordig. Maar het moet je toch niet loslaten.

Nu, ik ben vanavond eens één van die honderden preekjes gaan lezen, die op de feesten van Maria's opneming gedurende vele eeuwen gehouden zijn. Róómsche preeken. Over gangbare meeningen. Al vóór deze bindend opgelegd zijn. Ik pakte dan uit mijn boekenkastje een preekje van Coutinus — spaansche preekjes, over Maria, Maria, Maria. Ieder exemplaar is een colloquium coctum, want er zitten spaansche pepertjes genoeg in. En ook een colloquium doctum — want Coutinus, zeg maar Coutijn, haalt zijn schrijvers en citaten van rechts en van links. Dat deden ónze vaderen destijds ook. „De Reformatie" is er niks bij.

Nu ken ik wel geen spaansch, — maar een maastrichtsche pater, Hechtermans, heeft die preeken in een gangbare taal vertaald en in Brussel laten drukken. Anno 1652.

Onze vriend Coutijn dan heeft ter eere van het feest van Maria Hemelvaart zes preeken in dien bundel. Ik las alleen nummer één. Die gaat over Lucas 10 : 38: Intravit Jesus in quoddam **castellum**. Jezus kwam een zeker **castellum** binnen.

Castellum — jij denkt: dát snáp ik wel, zeker een **kasteel**?

Nu, als je de Statenvertaling leest, word je ontnuchterd. Daar staat: **een vlek**. De Heere kwam ni. in Bethanië. Op bezoek bij Maria en Martha. De nieuwe roomsche bijbelvertaling, die altijd naast me ligt, schrijft: zeker dorp. Ook al niet veel moois dus. Maar je moet de Middeleeuwen hebben geroken, om te weten, wat Coutijn zoo al denkt bij dat woord castèllum. Dat woordje is hem even zacht gekookt, coctum, als voor anderen 't befaamde woord: Me-so-po-ta-mi-ë, daar is óók een „sermo coctus" over, maar niet van Lucilus. Castellum, — dat was vroeger een aanduiding, soms van een burcht, een watertoren, een kampement, een „villa", maar vaker van een dorpje, gehuchtje; ook wel van een troepje menschen, in wat huisjes óm een militair of ander gebouw bij mekaar gekropen — doorgaans — in tegenstelling met een versterkte groote stad. Niet een burcht dus bepaald — dat is meer een castellum op een berg. Je haalt nu ineens voor je geest zoo'n fijn middeleeuwsch teekeningetje: wat huisjes, veel ranke torentjes, wat boompjes en wat lammetjes: een castellum! Uit al hun castellums en gehuchtjes, zingt Prudentius, kwamen de scharen **naar** Jezus toe: die had brood en vlsch om uit te deelen. In den bijbel, dien Coutijn naast zich had liggen, werd castellum gebruikt voor Bethlehem (kijk maar weer eens, die mooie middeleeuwsche plaatjes), de nederzettingen van Ismaël, de kampementen der Midianieten, de burchten van Jotham, de „vlekken" waar de Heiland doortrok. Hij, de Trekker van God. En — ook Bethanië heette een Castellum. De zusters, met Lazarus, woonden in hun castellum.

Nu, let goed op, zoo begint Coutinus zijn eerste preek, we moeten vandaag preeken over Maria Hemelvaart! Staat er iets over in den bijbel? Neen. Geen enkel kapittèltje rept er van. De heilige kerk moet zóeken naar 'n tekst-voor-vandaag. Maar dat kán ze. Zijne Eminentie Kardinaal Cajetanus zorgde voor 'n goeien kommentaar (dat vertelt dèze preeker eerlijk erbij.....). Cajetanus nl. merkt iets op, dat de meesten onvermeld laten: toen de Heiland naar het castellum van Maria en Martha kwam, duurde het niet zoo lang meer of Hij werd gekruisigd. Het wás dus toen al **gevâárlijk**, den Heiland te logeeren. Tóch hèbben die zusters hem als gast ontvangen. Ze waren niet bang: haar castellum bood plaats aan Hem, **die tot „het zijne kwam", maar door de zijnen niet aangenomen werd.**

Nu, zóó iets moet **belóónd** worden! Een castellum, dat Gods Zoon ontvangt, kan er vast op rekenen: **het wordt castellum exaltatum** — een woonplaats, tot den hemel toe verhoogd. Lazarus' opwekking, — dat was me al dadelijk een schitterende belóóning!

Maar móeder Maria — hoor ik je vragen?

Ja zeker, zegt Coutijn. Maria van Bethanië **hád** een castellum. Maar Maria van Nazareth **wás** zélf een castellum. Voor Gods eigen Zoon. Die heeft in haar lichaam willen wonen: begrijp je niet, dat er een **allegorische zin** der Schriften is? De vraag is van Coutijn, niet van mij — want ik vind dat een uitvinding van de hel, dat allegoriseeren als daad-van-óns: je kunt straks alles van den bijbel maken; ze moesten 't eens probeeren, een brief van je meisje zóó te verhaspelen — wat zóu je kwaad

EXODUS 15 : 1—7

(naar Beza „Les saincts cantiques", 1595)

'k Zal blijde voor den HEERE zingen,
nu paard en ruiter ondergingen,
want God, mijn hulp is hoog verheven:
Hij wierp z' in zee met groote macht,
zoo zal ik Hem, mijn lied en kracht,
den God mijns vaders eere geven.

Gods rechterhand sloeg daar wij 't zagen
den Farao met man en wagen;
zijn eed'len zijn in zee verdronken.
Een sterke krijgsman is de HEER.
Uw rechterhand ontvangt de eer,
dat z' als een steen in diepten zonken.

De vijand, die ons wilde jagen
is door Uw hoogheid neergeslagen,
verteerd als kaf, voor 't vuur gebonden.
De afgrond heeft hun trots bedekt,
Uw hand, die Gij hebt uitgestrekt,
verbrak al die U tegenstonden.

Melodie: Ps. 55. *A. v. B.*

wezen. Maar de middeleeuwen zeggen: o zóete allegorie. En dus: Maria is zelf een castellum voor Gods Zoon. **Die kwam tot het zijne, en de zijnen hebben Hem niet aangenomen.** Maar Maria zei: **fiat** — mij geschiede naar Uw Woord — ik WIL wel zijn castellum wezen. Zij werkte mee: fiat, fiat — o krácht-term bij uitnemendheid, fiat, fiat. — Zooals nu Maria en Martha tegenover een vijandig Israël haar castellum openzetten voor Gods Zoon, zóó deed de maagd Maria haar allerwezenlijkst castellum open voor Gods Zoon: **fiat**, mij geschiede naar Uw Woord. Door die **bewilliging**, fiat, werd zij **medewerkster**, ja, écht, in de verlossing. Maria, mede-zaligmaakster! Zij deed haar castellum open vóór den Hospes, den Gast, tegenóver de kerk van Israël, die geen Hospitium wou wezen voor den Xenos, den reiziger-op-doortrek, die van Boven was. Gods Zoon was nu de Groote Trekker, die in de Herberg van Maria, dat Castellum, sluimeren kón gaan. Je ziét het plaatje.

Het waren — nog steeds spreekt Coutijn — **kloeke** mannen, die eens voor David water haalden uit Bethlehems bornput. Zoo werd Maria onze Kloeke Vrouwe, de mulier fortis, moeilijk te vinden, uit Spreuken 31 : 10. De Kloeke Huisvrouw zet haar Castellum open voor den Gast, die de Groote Trekker is: God — en ZIJ heeft wétend den Engel Gods geherbergd in zich zelve als Castellum Benedictum: Ave Iesu, ave Maria. Gezegende Wijkplaats Gods, gezegende onder de Vrouwen. En dus — „geen goed zal haar onthreken", Spr. 31 : 11. Hare waarde is „boven de robijnen" — de Hemel, het Hoogste Castellum, heeft haar **gesierd**, toen de St. Pieter haar **sierde:** Castellum Exaltatum. Kapernaum, dat slechts **ár** en toe castellum van Jezus geweest is, werd toch daarom reeds tot den Hemel toe verhoogd. Hoe zou dan Maria, Jezus' vaste castellum, niet veel zekerder tot den Hemel toe verhoogd zijn?

Ja, dié **Kloeke** Vrouw!

Kloek was Abraham, zoo gaat Coutinus verder, toen hij met een **„fiat"** zijn eigen zoon aan slachting blootstelde. Zóó stelde Maria nog op Golgotha met haar nieuwe „fiat!" haar Zoon aan de Slachting bloot. Boven Abraham is ze verheven — en beloond.

Kloek waren die vroedvrouwen in Egypte, die Abrahams pasgeboren zonen in haar castellum verborgen tegen farao — God maakte ze tot stammoeders. Boven die vrouwen werd Maria de beloonde Stammoeder van Israël: ze verborg het ware Zaad tegen Herodessen en draken in elk castellum dat ze had.

Kloek was — naar de traditie! — Saul, toen hij de ark, Gods castellum, waarin de **tafelen der getuigenis** waren opgeborgen, zag wegvoeren als buit naar der filistijnen lang; hij griste in de gauwigheid althans die tafelen uit het mooie castellum, en bracht ze, hijgend van de inspanning, naar Eli toe; want **Saul** was die snelle bode van 1 Sam. 4 : 12—17; hij was tijdig van het front weggeloopen, en had den zak van zijn kleed tot castellum gemaakt voor de tafelen der getuigenis. Hij werd beloond, die Saul, die kloeke man, met een koningskroon. Hoeveel te meer dan die onbevlekte Maagd — castellum van Gods eeuwig Woord —? Geef haar de koningskroon boven tienduizenden.

Kloek was Obadja, die zijn huis een castellum maakte, in Achabs booze dagen, voor Gods profeten — trots gevaren — hem zegende de Heere, dien patroon der onderduikers. Ave Obadja, kloeke man! Ave Maria, Kloeke Vrouw, Mulier Fortis!

Kloek waren de mannen, die met levensgevaar voor den doodelijk vermoeiden David water haalden uit Bethlehems bornput — hij wou niet eens er van drinken, zoo'n respect had David voor dien gróóten móed. Hoeveel meer respect zal dan God hebben voor onze Dappere Vrouwe, die mét gevaar van haar leven water gaf in haar eigen castellum aan Davids Zoon — en die bij 't kruis gestaan heeft, hijgend als die mannen, hijgend van zieledorst, toen ook haar Zoon, die Krijger Gods, **niet** wilde drinken, niet eens den edik met gal gemengd. Die Zoon van David had óók respect voor Maria's kwalen: drinkt zij niet — dan Ik ook niet!

Kloek was Elia, die „den ijver Gods ijverde" — hij mocht den hemel in, und er fuhr im Gewitter zum Himmel! Toen Elia nog maar op aarde was, moest hij ál maar reizen en trekken — die trekker, die trékker. De trekkers hier beneden nu maken een beweging **wás** „ubi" **tót** „ubi" d.w.z. **ván** de ééne plaats **náár** de andere. Maar in den hemel krijg je — volgens Aristoteles! — een nieuwe beweging, niet in de **léngte** (zooals trekkers), maar in de **róndte:** de cirkelbeweging. De beweging-in-de-rûst. Dan **blijft** je **„ubi"**, je **plaats** onveranderd. Zoo kreeg ook Maria, die veel trekken, veel zwerven moest in haar lijdensodyssee, eindelijk óók **haar vaste „ubi"** — ze ging den hemel in — **mèt een lichaam?**, ja, natuurlijk — want anders gaat Aristoteles' móóie theorie toch niet óp? Nog steeds Coutijn!

Castellum exaltatum! Kasteel, — tot den hemel toe verhoogd. Ongemerkt is het hûtje, castellum met een c, een Kasteel geworden, **tóch nog.** Castellum met een C. Hemelsch Hospitium — zalige Maagd.....

En nu verder? —

Me dunkt, amice, er zijn grenzen. We schelden er maar mee uit. Hier loopen alle draden in elkaar: leer van verdienstelijkheid, van sieraad, van aangeboren gratie, van allegorie — sublimeering, en verliefdheid op een mooi moment, — de vertraagde film, die den **trekker**, liefst nog de Trekster, even laat stilstaan — wij hebben den tijd — laat God maar haast hebben. Wij kennen geen openbaringshistorie. — De Sint Pieter preekt exemplarisch. Even kijken, hoe mooi „het" is. Dat castellum in den tijd der onrust. En nu het zalige Kasteel hier boven met Maria erin! O, ze is al zóó ver ons vleesch vooruit: een onbewegelijk „ubi", postulaat voor 't schoonst castellum. Voor Maria's zoete lichaam. **Of soms omgekeerd?** Is soms die dogmatische droom van Maria's nù al eeuwig móóie lichaam een postulaat van en voor de projectie — door de graag verliefde kerk, van het denkbeeld van zoo'n onbewegelijk punt-in-cirkel, in Maria? Hoe het zij — zij héèft haar vaste „ubi". En straks? Straks komen ál Gods trekkers thuis, wat zal dát zalig zijn.....

*

Zeker, amice, zeker.

Jij en ik zingen dat ook wel eens.

Maar tusschen den Sint Pieter en ons kerkje van Zondag ligt een diepe kloof, ook als wij van kloeke vrouwen en van noodverblijven voor Gods schatten en schathouders spreken.

Hét verschil is dit: Rome heeft Maria genoemd **corredemptrix**, mede-verlosseres, mede-zaligmaakster. Ze zei toch: **fiat?** En ze heeft toch, zegt Rome nadrukkelijk, den Gast-van-Boven eerder met haar geest, dan met haar lichaam in haar castellum opgenomen? **Dus deed ze méé!** Dat God dit „fiat" **gáf**, daar loopt de semipelagiaan gauw over heen. Maria is óók Zaligmaakster. De **Eenige** Middelaar is dus **niet meer de Eenige.**

En **nú wordt het meenens! Als** dan Maria's castellum tot den hemel toe verhoogd is, **waarom is het dan niet eerst tot de hel toe nedergestooten?** Zoo was het wèl met Gods Castellum, Gods Tempel, Jezus Christus zelf. Breek dit Castellum af, en in drie dagen zal Ik het weder opbouwen!

Ze hebben dat woord goed onthouden, die Joden, die jongeren, en MARIA OOK! Ze stond bij het kruis, en ze zag in Gods brandenden toorn Gods Castellum — den Zoon in 't vleesch — afbreken tot den laatsten steen. **In** Hem als in Gods Castellum, woonde de volheid Gods lichamelijk. Toen moest dat Castellum stuk. De borgtocht eischte het. God dondert over den Sint Pieter: het Castellum, waarin Ik zelf lichamelijk woonde, dat **kon niet tot den hemel toe verhoogd worden, eer het tot de hel toe nedergestooten** was. Dus **verliet** God zijn Castellum — alleen zóó kon Hij in Maria, die nederige dienstmaagd, en in jou, amice, en in mij, weer wonen gaan als in een castellum pauper, servum et humile. En ook in de **kerk**, als zijn castellum. Intravit Iesus in castellum — Jezus trok zijn woonplaats binnen. Dereliquit Deus castellum — God liet zijn woonplaats leeg staan in de ure van den Toorn. Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij ûw Kasteel verlaten?

Wie Maria middelares noemt, moet over haar **hemelvaart** niet één woord spreken. Hij kome eerst eens klaar met dat vergeten hoofdstuk van den Sint Pieter — **Maria's hellevaart.**